

Aptallığı Sınama

Bir kuram geliştirilirken, önce gözlemlere dayanılarak bir hipotez veya varsayım ortaya konulur; daha sonra bu hipotez sınanır, test edilir, irdelenir. **Aziz Nesin** gözlemlerine dayanarak bir hipotez ortaya attı. "*Toplumun yüzde altmış beşi aptaldır*" diye. Şimdi bu hipotez, politikacılar, medya, bazı işadamları, hatta uyanık geçinen vatandaşlar tarafından irdeleniyor, sınanıyor. Bazıları bu hipotezin doğruluğuna inanmışlar ki, politikalarını, satış stratejilerini, davranışlarını ona göre ayarlıyorlar. Hesaplar, toplumun büyük bölümünün aptal olduğu hipotezine dayanıyor; politikalar onun üzerine kuruluyor. Uyanık politikacı özelleştirme diyor. Kamunun malını satıyor, sonra bunun bedelini yine kamuya ödetiyor. Vatandaş, politikacıyı alkışlıyor, oy veriyor. Düşünmüyor ki, o tesisleri alan, o taşınmazı alan, kâr elde edecek, bunu da şu veya bu şekilde yine kendisi ödeyecek.

Politikacı "*devleti küçültelim*" diyor. Vatandaş destekliyor. Devletin küçültülmesi, daha az hizmet, daha kalitesiz hizmet, daha az yatırım, bazı hizmetlerin bedelini vatandaşın ödemesi... Vatandaş bunu düşünmüyor. "*Böyle politika kimin işine yarar?*" bu soruyu irdelemiyor.

Politikacı "*il yapalım, ilçe yapalım*" diyor. Oy topluyor. Vatandaş, bunun bedelini, gösteriş harcamalarının bedelini kimin ödeyeceğini umursamıyor.

Medya, vatandaşın yeğniliğinden, hiffetinden yararlanıyor. Kupon biriktirene tas, tava, tencere, sofrta takımı, yatak çarşafı, tabak, bardak, hatta televizyon veriyor. Tirajlar bir anda patlıyor, milyonları buluyor. Vatandaş bedava mal aldığını sanıyor. Halbuki günlük taksit ödeyerek vadeli mal alıyor.

Vatandaş kendini uyanık görüyor, çoğu kez Aziz Nesin'in tanısını veya hipotezini doğru buluyor. Hatta yüzde altmış beş oranının düşüklüğünü savunuyor. Toplumun daha büyük bölümünün aptal olduğuna inanıyor. Ancak Aziz Nesin'e hak verenlerin büyük bir bölümü, kendilerini yüzde 35 akıllı grubunda görüyor; kendisinin de yüzde altmış beş grubuna dahil olabileceğini aklına getirmeden, hipotezi veya tanıyı doğruluyor. Galiba, yüzde altmış beş grubuna girdiğimizi veya girebileceğimizi düşündüğümüz an, sorunun çözümü için bir adım atmış olacağız. Geleceğe umutla bakabileceğiz.

Belleğimde yanlış kalmadıysa bir İngiliz özdeyişi var: "*Penny wise, pound foolish.*" "*Kuruşlarda akıllı, lirada aptal*" gibi ifade edebiliriz. Çoğumuz kısa süreli ufak hesaplarda, ufak çıkarlarda akıllıyız da, uzun süreli büyük çıkarlar konusunda akıllıca davranamıyoruz. Ufak hesaplar, ufak çıkarlar, politikacıların, medyanın, pazarlamacıların ellerindeki oltanın yemi.. bizler bu yeme kapılıp uzun sürede neler yitirdiğimizin bilincine varamıyoruz.

Aslında gelişmiş ülkeler bizden farklı davranıyor. Onlar "*penny foolish, pound wise*", kısa süreli ufak çıkarlara pek aldırıyorlar, gözleri uzun süreli büyük çıkarlarda; hep büyük çıkarlar peşinde koşuyorlar. Biz de ufak, kısa süreli bazı çıkarlar sağladık diye kendimizi uyanık, akıllı görüyoruz. Dış yardım, hibe, sizi gümrük birliğine alacağız gibi, ayarlılara kapılıyoruz.

Toplum olarak ortalama yaşam düzeyimiz ve Türkiye'nin dünya siyasetinde, ekonomisinde yeri belli olduğuna göre, fazla akıllıca davranmıyoruz gibi geliyor. Akıllılık uzun sürede alınan sonuçlarla ölçüldüğünde, bu açıdan durumumuz parlak gözüküyor.

Aziz Nesin'in "*Toplumun yüzde altmış beşi aptaldır*" hipotezi, dış ülkeler, uyanık politikacılar, medya, işbilir işadamlar tarafından hemen her gün sınanıyor. Hipotezin reddi toplumumuzun davranışlarına bağlı.

